

Kirjoittajakutsu teemanumeroon 5/27: Vuorovaikutuksessa rakentuva osallisuus

Teemanumerossa perehdymme kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen vuorovaikutustilanteissa syntyvään ja rakentuvaan osallisuuteen tai sen esteisiin. Lasten, nuorten ja aikuisten osallisuuden kokemuksen vahvistaminen on yksi yhteiskunnan ja yhteisöjen jatkuvista haasteista ja kiinnostuksen kohteista. Tämä sisältää myös osallisuuden kääntopuolen, kuten yksinäisyyden, ulkopuolisuuden tunteen tai syrjinnän, vähentämisen ja poistamisen. Osallisuutta haastaa, jos vuorovaikutuksen osapuolilla ei ole samanlaisia kielellisiä tai tiedollisia resursseja, jotka mahdollistaisivat yhdenvertaisen osallistumisen vuorovaikutukseen. Lisäksi osattomuus voi kytkeytyä valtaan, joka jakautuu epätasaisesti eri osapuolten kesken.

Tässä teemanumerossa osallisuutta lähestytään tilanteisena, vuorovaikutuksellisena ja vuorovaikutuksessa rakentuvana ilmiönä (Goodwin & Goodwin, 2007; Mondada & Peräkylä, 2023): miten osallisuutta jäsennetään ja tuotetaan vuorovaikutuksessa yhdessä muiden kanssa katseissa, liikkeissä, kosketuksessa ja kielenkäytössä (ks. esim. van Braak ym., 2021; Hutchby & O'Reilly, 2010; Kämäräinen ym., 2025; Niemi & Vehkakoski, 2024)? On myös tärkeää pohtia osallistumisen teoretisoinnin ja tutkimisen reunaehtoja: milloin voidaan sanoa, että osallisuus on toteutunut ja kenen näkökulmasta, tai voiko esimerkiksi hiljainen läsnäolo olla osallistujan valinta?

Toivomme teemanumeroon empiirisiä artikkeleita, jotka tarkastelevat osallisuuden toteutumista tai toteutumatta jäämistä ääni- tai videotallennetuissa autenttisissa vuorovai-

kutustilanteissa. Artikkelit voivat olla myös teoreettisia tai katsausartikkeleita. Tutkimusaineiston analyysissa voi hyödyntää erilaisia vuorovaikutusta tarkastelevia tutkimusmenetelmiä, kuten keskusteluanalyyseja, vuorovaikutusanalyyseja, diskurssianalyyseja, kategoria-analyyseja, neksusanalyyseja tai etnografisia menetelmiä. Vuorovaikutustilanteet, joissa osallisuutta, mukaan ottamista tai ulossulkemista tarkastellaan, voivat edustaa niin tavallisia arjen tilanteita (esim. lapsen ja vanhemman välisiä tai lasten keskinäisiä keskusteluja) ja erilaisia institutionaalisia tilanteita (esim. ohjaus- ja opetuskeskustelut) kuin verkkovälitteistä vuorovaikutusta (esim. kokous- ja ohjauskeskustelut). Artikkeleiden aihepiireinä voivat olla esimerkiksi

- kielellinen osallisuus ja kielellinen epäsymmetria
- tiedollinen osallisuus ja tiedollinen epäsymmetria
- osallisuus neuvottelussa ja päätöksenteossa
- ymmärrysongelmien ratkaiseminen ja yhteisymmärryksen rakentaminen ristiriitatilanteissa
- kategoriat, torjunta ja ulossulkeminen
- yhteisöstä ja yhteisestä toiminnasta vetäytyminen
- samanlinjaisuus ja erilinjaisuus keskusteluissa
- myötäelämisen osoittaminen vuorovaikutuksessa
- vuorovaikutuksessa rakentuvat valtaasetelmat.

Toimitusprosessin aikataulu

Noin 500 sanan mittaiset tieteellisten artikkeleiden abstraktit toimitetaan 31.8.2026 mennessä osoitteeseen [kreeta.niemi\(at\)jyu.fi](mailto:kreeta.niemi(at)jyu.fi). Teemanumeron toimittajat valitsevat abstrakteista jatkoon ne, jotka sopivat parhaiten teemanumeron kokonaisuuteen. Valinnat ilmoitetaan 15.9.2026 mennessä. Kasvatuslehden ohjeiden mukaisesti laaditut kokonaiset käsikirjoitukset lähetetään 15.3.2027 mennessä teemanumeron toimittajille, jotka lähettävät ne vertaisarviointiin. Vertaisarvioinnin pohjalta muokatut viimeiset julkaistavaksi tarkoitetut versiot lähetetään toimittajille viimeistään 1.10.2027.

Aihepiiriä tarkastelevat lyhyemmät kirjoitukset, puheenvuorot, kolumnit, kirja-arviot, uutiset ja kongressikuvaukset (ks. tekstityyppikuvaukset <https://journal.fi/kasvatus/tekstityypit>) ovat myös tervetulleita. Näitä ehdotuksia otamme vastaan 1.9.2027 saakka. Kaikkien teemanumerossa julkaistavien tekstien tulee noudattaa Kasvatus-lehden kirjoitusohjeita: <https://journal.fi/kasvatus/about/submissions>.

Vieraileva toimitus

Teemanumeron toimittajat ovat Suomen kasvatustieteellisen seuran Vuorovaikutus-tutkimuksen verkoston (SIG-ryhmä) koordinaattoreita:

Annina Kämäräinen (KT) työskentelee erityispedagogiikan yliopistonlehtorina Itä-Suomen yliopistossa. Hän on tutkinut osallisuutta inklusiivisessa kasvatuksessa ja koulutuksessa sekä tarkastellut tiedollisesti ja kielellisesti epäsymmetrisiä vuorovaikutustilanteita ja autismikirjon henkilöiden osallisuuden toteutumista kasvatuksessa, koulutuksessa ja työelämässä. Lisäksi hänellä on kokemusta osallistavan otteen hyödyntämisestä tutkimuksen teossa.

Kreeta Niemi (KT) toimii akatemiaturkijana Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksella. Hänen johtamassaan tutkimushankkeessa osallisuutta tutkitaan erityisesti oppijoiden erilaisten tarpeiden ja niihin vastaamisen sekä täysivaltaisuuden osallistajuuden näkökulmasta erityyppisissä oppimisympäristöissä, esimerkiksi miten tila, materiaalisuus ja keholliset käytänteet muokkaavat osallisuutta.

Tanja Vehkakoski (KT, dosentti) työskentelee erityispedagogiikan yliopistonlehtorina Jyväskylän yliopistossa. Hän on tutkinut osallisuuden kysymyksiä erityisesti inklusiivisen kasvatuksen kontekstissa sekä pedagogisten asiakirjojen näkökulmasta ja tarkastellut kielellisesti epäsymmetrisiä vuorovaikutustilanteita ja vammaisten lasten osallisuuden toteutumista.

Lähteet

- van Braak, M., Huiskes, M., Schaepkens, S., & Veen, M. (2021). Shall we all unmute? A conversation analysis of participation in online reflection sessions for general practitioners in training. *Languages*, 6(2), 72. <https://doi.org/10.3390/languages6020072>
- Goodwin, C., & Goodwin, M. H. (2007). Participation. Teoksessa A. Duranti (toim.), *A companion to linguistic anthropology* (s. 222–244). John Wiley & Sons.
- Hutchby, I., & O'Reilly, M. (2010). Children's participation and the familial moral order in family therapy. *Discourse Studies*, 12(1), 49–64. <https://doi.org/10.1177/1461445609357406>
- Kämäräinen, A., Dindar, K., Kärnä, E., & Kilpiä, A. (2025). Designing and negotiating proposals in collaborative storytelling: Interactional organisation of decision-making among autistic and non-autistic students. *Classroom Discourse*, 1–27. <https://doi.org/10.1080/19463014.2025.2604535>
- Mondada, L., & Peräkylä, A. (2023). Body, participation, self: New perspectives on Goffman and social interaction. Teoksessa L. Mondada & A. Peräkylä (toim.), *New perspectives on Goffman in language and interaction: Body, participation and the self* (s. 1–26). Routledge.
- Niemi, K., & Vehkakoski, T. (2024). Turning social inclusion into exclusion during collaborative learning between students with and without SEN. *International Journal of Inclusive Education*, 28(13), 3301–3320. <https://doi.org/10.1080/13603116.2023.2190750>